

ציודה לדרך:

סלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

וי"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!

ציודה לדרך | פרשת עקב

עלון מס' 146 | התשפ"ג

בדרך הפרשה

פעולות קטנות - ששויזן נצח נצחים! סוחר טוב

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (ז, יב)
באר רש"י: "והיה עקב תשמעון - אם המצוות הקלות
שאדם דש בעקביו תשמעון".

ה"חפז חיים" זצ"ל היה אומר: מה ההגדרה של
סוחר טוב ומי נקרא סוחר לא טוב? סוחר טוב, זה
מי שלוקח דברים של מה בכך, פחותי ערה, זולים,
משקיע בהם ועושה מהם רוח נאה.

עברתי לפני הרבה שנים ליד חנות של פרחים,
ובחוז היה חלון ראווה עם כל מיני פרחים ועציצים.
ראיתי שם עציץ שתפס את העין שלי. התקרבותי
לחלון הראווה לראות האם עיני לא הטעו אותי. בתוך
העציץ צמח לו קוץ גדול, שצומח בכל מיני מקומות

שוממים. מתוך סקרנות נכנסתי לחנות ושאלתי אותו
מה מחירו של עציץ זה. המוכר אמר לי את המחיר,
וזה לא היה זול כלל וכלל.

שאלתי אותו: "הרי זה בסך הכל קוץ?" והוא ענה
לי: "אכן, אני הולך למקומות בהם צומחים הקוצים
הקלו בשדות, שותל אותם בעציצים, צובע אותם
בצבעים מיוחדים, ואנשים מוכנים לשלם על זה
הרבה כסף".

בקצור, הוא לוקח דבר כמעט חסר ערה, ועושה ממנו
עסקים. זה נקרא סוחר טוב, שלוקח 'שמאטעס',
סמרטוטים שאינם שוים דבר, ועושה מהם פרנסה.
לצמחו, סוחר לא טוב הוא אדם שיש לו חנות בגדים,
ובה בגדים מצוינים, אבל הוא מחזיק אותה בכזאת
'שליימוליות', עד שהוא מרחיק קונים. יש שם אי

מֶרְוֹ הַ"הַפֶּץ חַיִּים" זְצוּק"ל

מִהֶם מְצוּוֹת, וְסוֹחֵר לֹא טוֹב, זֶה מִי שְׁלֹקֵחַ מְצוּוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֶן דְּבָרִים שֶׁל מַה בְּכָה. כִּה זֶה בְּכָל פְּעֻלָּה וּפְעֻלָּה שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה, הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִזֶּה פְּלוּם, וְהוּא יָכוֹל לְהַפִּיחַ אֶת הַפְּעֻלָּה לְנֶצַח נְצָחִים. (רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

כַּשֶׁם שֶׁהַשִּׁי"ת הוֹרִיד מִן - כִּה יָכוֹל לְהוֹרִיד דּוֹלָרִים

וַיֵּאכְלָה אֶת הַמֶּזֶן (ח, ג)

אֲבָרָה בְּקֵשׁ לִשְׁאֹל אֶת רַבְּנּוּ הַגְּרָא"ל זְצוּק"ל: הוּא חֲתַן אֶת בְּתוּ, וּבְהַתְּיַעְצוֹת עִם רַבְּנּוּ הַתְּחִיב חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶלֶף ש"ח. מֵאֵתִים אֶלֶף מֵתוֹכֶם כִּכָּר נִתַּן, וּבְנוֹגַע לְסָכוּם הַנּוֹתֵר אָמַר לוֹ רַבְּנּוּ שְׁלֵא יִקַּח מִשְׁכַּנְתָּא, כִּי יֵשׁ בָּזֶה בְּעִיּוֹת שֶׁל רַבִּית, וּכְשֶׁם שֶׁה' הוֹרִיד מִן מֵן מִהַשָּׁמַיִם - גַּם יָכוֹל לְהוֹרִיד דּוֹלָרִים. פְּעַת פְּנֵה אֵלָיו הַמְחַתֵּן וְאָמַר שֶׁהַגִּיעַ הַיָּמִן לְשֵׁלֵם אֶת הַסָּכוּם הַנּוֹתֵר. שְׁאֵלְתוֹ הֵאֵם כְּעַת, בְּלִית בְּרַרְה, יִקַּח מִשְׁכַּנְתָּא? אָמַר רַבְּנּוּ: מִשְׁכַּנְתָּא זֶה שְׁאֵלְהָ שֶׁל רַבִּית שֶׁהִיא אֲסוּר מִדְּאוּרִיתָא. כִּמוֹ שֶׁבְּרוּר לוֹ שְׁלֵא יִגְבַּע כְּסָף כְּדִי לְשֵׁלֵם אֶת הַתְּחִיבוֹתָו, כִּה עֲלִיו לְהַזְהִיר מֵאֲסוּר רַבִּית! מַה כֵּן? ה' עֲזוּר שֶׁהִזְהִיר לוֹ כִּמוֹ שֶׁהִזְהִיר בְּמִן.

סֶדֶר וּבִלְגוֹן. מַגִּיעַ אָדָם וּמְבַקֵּשׁ חֲלֻצָה - הוּא מוֹצִיא לוֹ קְפוּטָה... הַקּוֹנִיִּים בּוֹרְחִים מִשָּׁם. הַסְּחוּרָה טוֹבָה, אֲבָל הוּא לֹא יוֹדֵעַ כִּי־צַד לְנִהַל אֶת הַחֲנוּת. הוּא לּוֹקֵחַ דְּבָרִים טוֹבִים וְעוֹשֶׂה מֵהֶם 'שְׁמֵאֲטַעס'. זֶה סוֹחֵר לֹא טוֹב.

כִּה זֶה בְּגַשְׁמִיּוֹת.

אוֹמֵר הַ"הַפֶּץ חַיִּים" שֶׁכִּה הוּא גַם בְּרוּחַנִיּוֹת: 'סוֹחֵר טוֹב' לּוֹקֵחַ מְצוּוֹת שְׂאָף אֶחָד לֹא שָׁם לֵב אֶלִיָּהוּ, וְעוֹשֶׂה מֵהֶן נֶצַח נְצָחִים.

לְדַגְמָה: אָדָם שׁוֹאֵל אֶת הַשָּׁנִי - יֵשׁ לָךְ לְהַלוֹוֹת לִי עֲשָׂרָה שְׁקָלִים? וְכִי מִי לֹא יִלְוֶה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים. הוּא מוֹצִיא פְּלֵאחֵר דָּ מְפִיסוֹ מִטְּבַע וְנוֹתֵן לוֹ. אִם הִיָּה מִתְּבוּנָה מְעַט מַה עֲשֶׂה כְּאֵן, הִיָּה רוֹאֶה שֶׁקִּים מְצוּת עֲשֶׂה דְאוּרִיתָא שֶׁל "אִם כְּסָף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי", וְאִן הִיָּה מְאֹשֶׁר עַל שְׁזָכָה לְעוֹד מְצוּנָה, אֲבָל הוּא אֵינּוּ חוֹשֵׁב.

חַז"ל אוֹמְרִים כִּי 'מְצוּנָה' הִיא מְלִשׁוֹן צְנוּתָא. יְהוּדִי שֶׁעוֹשֶׂה מְצוּנָה הֵרִי הוּא 'בְּצוּתָא' עִם הַקָּב"ה כְּבִיכּוֹל. וְהֵנָּה הוּא זוֹכֵה לַעֲשׂוֹת מְצוּנָה, אֲבָל אֵינּוּ מִתְּבוּנָה כָּלֵל. כִּה גַם אִם הוּא חֵיב כְּסָף וּמְחַזֵּר אֶת חוֹבּוֹ לְמַלְוָה, גַּם אִן הוּא הֵרִי מְקִיִּים מְצוּנָה, כִּי 'פְּרִיעַת בַּעַל חוֹב מְצוּנָה'.

אָדָם מְזַמֵּן לְבֵיתוֹ אֵינְסְטִלְטוֹר שֶׁיִּתְקַן לוֹ נְזִילָה בְּבִירוֹ. הָאֵינְסְטִלְטוֹר גּוֹמֵר לְעַבְדָּה, וּבַעַל הַבַּיִת מְשַׁלֵּם לוֹ. בְּאוֹתוֹ רַגַע עֲלָיו לְהִיּוֹת מְאֹשֶׁר, עַל שְׁזָכָה לְקוֹם מְצוּת עֲשֶׂה דְאוּרִיתָא שֶׁל "בִּיּוֹמוֹ תִתֵּן שְׁכָרוֹ".

אִם הוּא מִתְּבוּנָה לְרַגַע וְחוֹשֵׁב, הֵרִי שְׁלֹקֵחַ אֶת הַפְּעֻלוֹת הַפְּשׁוּטוֹת הַלְלוֹ וְעוֹשֶׂה מֵהֶן נֶצַח נְצָחִים. לְעַמְתּוֹ 'סוֹחֵר לֹא טוֹב', לּוֹקֵחַ מְצוּוֹת יְקָרוֹת, חֲשׁוּבוֹת, וּמְתַיַּחַס אֶלִיָּהוּ כְּפֵלֵאחֵר יָד. יִשְׁנֶה מְצוּת עֲשֶׂה דְאוּרִיתָא שֶׁל בְּרַכַּת הַמְּזוּן, מְצוּנָה שֶׁל הַכֶּרֶת הַטוֹב לְהַשִּׁי"ת עַל הַמְּזוּן שֶׁנִּתֵּן לָנוּ. בְּתוֹךְ שְׁנֵי סְפּוּרוֹת הוּא סִיִּם אֶת הַבְּרָכָה, בְּלִי לְדַעַת כָּלֵל מַה הוּא אָמַר. הַכֵּל יָבֵשׁ, בְּלִי טַעַם וּבְלִי רִיחַ. הֵנָּה הוּא לְקַח מְצוּנָה יְקָרָה וְחֲשׁוּבָה וְעֲשֶׂה מִזֶּה... ה' יִשְׁמַר.

בְּקִצְרָה, בְּרוּחַנִיּוֹת 'סוֹחֵר טוֹב' זֶה מִי שְׁלֹקֵחַ דְּבָרִים שְׁבָנִי אָדָם כָּלֵל אֵינֶם מְחַשְׁיָבִים, וְעוֹשֶׂה

מרן רבי אהרן ליב שטיינמן זצוק"ל

בְּלִי תִנְאִים'

נשאל רבנו: יהודי שמונע מעצמו לקנות במקום זול עם מבצעים מטעם שהמקום מחלל שבת וקונה במקום אחר, יקר יותר, האם נחשב לו ההפרש כהוצאות שבת?

השיב רבנו, שבפעם יהודי זה עושה תנאי עם הקב"ה, שאם יחשב לו ההפרש כהוצאות שבת יקנה במקום היקר, ואם לא - יקנה במקום הזול שמחלל שבת. זו כבר סבה שהדבר לא יחשב לו להוצאות שבת... (מתוך האור - פניני הגראי"ל שטיינמן)

בְּדֶרֶךְ רַבּוֹתֵנוּ

הַקֶּב"ה לֹא זָקוּק לְ'עֲצוֹת' שֶׁלְנוּ...

כְּאֲשֶׁר בֶּן תּוֹרָה בְּקֶשׁ מְרַבְּנוּ וְצוּק"ל בְּרִכָּה לְפָרְנֶסָה, עָמַד בְּחֶדֶר יְהוּדֵי נוֹסֵף שְׂזָרֵק שְׁאֵלָה לְחַלֵּל הַחֶדֶר: אֵינֶנִּי מְבִינֵי פֶשֶׁט, בְּמָה שְׁאֵנּוּ מְבַקְשִׁים בְּבִרְכַת הַמָּזוֹן: "וְנָא אַל תִּצְרִיכֵנוּ הו' אֱלֹקֵינוּ לֹא לִידֵי מִתְנַת בְּשׂוֹר וְדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאתָם כִּי אִם לִידֵי הַמְּלָאָה הַפְּתוּחָה" - לֹא מִתְנָה וְאֶפְלוּ לֹא הַלְוָאָה מִגַּמ"ח כְּלִשְׁהוּ. אֵיךְ אֵיךְ הַדֵּל וְהָאֲבִיוֹן, אֶפְרָנֶס אֶת הַיְלָדִים מִדֵּי חֹדֶשׁ לְלֹא הַלְוָאָה, וְעוֹד אַחַתָּן יְלָדִים, מַהִיכִין?!

רבנו הגיב בכאב: אתם יודעים מדוע אנשים לא זוכים לסיעתא דשמיא בממונם? מדוע התפלה לפרנסה לא מתקבלת? כי הוא לא מאמין מספיק שהקב"ה יכול לתת! הוא מתפלל, ובד בבד מהרהר: נו, ואיך הקב"ה באמת יתן לי, לא מתנה ואפילו לא גמ"ח, איך?

הגביה רבנו את קולו: **וכי אתה דואג לקב"ה?! וכי הקב"ה צריה את העצות שלה?! הוא יודע לבד איך לתת לה! פו, פו, פו, לא במתנת בשור ודם, לא עם הלוואתם, אלא מידה המלאה הפתוחה והקדושה! ואז ה' שומע את התפלה.**

בְּדֶרֶךְ הַבְּרָכָה

בְּרִכַּת הַבְּנִים וְהַמָּוֶן

וַיְבָרֶךְ פְּרִי בִטְנָה (ו, יג)

בשני מקומות בתורה מופיעה תבת "ויברך": בספר שמות (כג, כה) - "ויברך את לחמך", וכאן - "ויברך פרי בטנה".

שתי הברכות הללו משלימות זו את זו, כי איך יוכל האדם לגדל ילדים, כשאין לו פרנסה עבורם. על כן אומרת התורה: כשיש "ויברך פרי בטנה", יש גם "ויברך את לחמך".

זהו שאמרו חז"ל (נדה לא ע"ב): "בא זכר בעולם, בא

כפרו בידו. זכר - זה כר".

התורה רוצה לחנכנו, שלא יהיה אדם מקטני אמנה, ולא יאמר "איך אפרנס את ילדי", אלא יביא ילדים, שיתדל לפרנס, והקב"ה יגמר בעדו.

"עַל הַמַּחֲיָה" או "בוֹרָא נִפְשׁוֹת"

בְּדֶרֶךְ הַלְצָה אָמְרוּ:

לְמָה לְעֲשִׂיר יֵשׁ הַרְבֵּה כֶּסֶף וּמַעֲט יְלָדִים, וְאֵלּוּ לְעֵנִי יֵשׁ הַרְבֵּה יְלָדִים וְאֵין כֶּסֶף?

הַעֲשִׂיר הַזֶּה כֹּל הַיּוֹם נֶחֱפָז מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, יוֹרֵד מִמְּטוֹס שְׂנַחַת זֶה עֵתָה, וּמִמָּהָר לְמְטוֹס שְׁנֵי שְׁעוֹמֵד

להמריא. כל הזמן יש לו ישיבות הנהלה, פגישות עם מנכ"לים ועם טייקונים, והתעציות עם יועצים ועורכי דין. יש לו זמן לטל דים ולאכל לחם? לא, אין זמן. אצלו, הרי, "טיים איז מאני". אז מה, הוא ימות מרעב? לא, מביאים לו עוגה עם דבדבון מצרפת, ועוגת גבינה בסגנון שוודי, ואחר כך הוא חוטף איזה בורקס. מה הוא מברך לאחר מכן? כמוכן, "על המחזה ועל הפלפלה".

אחר כך הוא ממחר לפגישה עם שר האוצר, ואין לו זמן לאכל ארוחה נורמאלית, אז מביאים לו פיצה נפולטינית, עבודת יד. הוא אוכל אותה בחטף, ומברך אחריה "על המחזה". ככה כל היום, וכל הימים, הוא אוכל באופן לא סדיר, ומברך "על המחזה".

כל כך הרבה הוא מברך על המחזה שלו, עד שנותנים לו "על המחזה" - כסף ועוד כסף.

לעמת זאת, העניי המסכן קם בבקר, ומה יש לו לאכל?

הוא ואשתו מתחלקים בביצה האחת שהיתה במקרה, חצי ביצה לו חצי ביצה לה. הם מצאו בקצה המדף גם לבן אחד, והאשה לא רוצה, אז כל הלבן נשאר לבעל.

ומה הוא מברך לאחר הסעודה שלו? - "בורא נפשות רבות".

אחר כך הוא הולך לעבודה, וכשהוא צמא הוא שותה מים, כמוכן. ומה מברכים על מים? "בורא נפשות רבות".

בערב הוא חוזר הביתה, והוא ואשתו רעבים מאד, כי

לא אכלו כל היום. האשה שמחה לבשר לו, שהשכנה מלמעלה דפקה אצלם לפני כן, ואמרה שיש לה הרבה מאד גזר ותפוחי אדמה, שקבלה בחנם ואין לה מה לעשות עם זה. או שזה נכון, או שהשכנה אומרת את זה מתוך רחמים עליהם. בכל אופן, האשה החרוצה הכינה מרק מכל הגזר ותפוחי האדמה. ומה העניי וזוגתו מברכים לאחר מכן? "בורא נפשות". למחרת שוב התמוז מזלם, והבעלים של חנות הדגים נתן להם כמה חתיכות דג מיתרות שגשגארו לו. האשה מטגנת את חתיכות הדג, והם אוכלים ומברכים "בורא נפשות רבות".

אחרי כל כך הרבה "בורא נפשות רבות", לא יתנו לו "נפשות רבות" במשפחה!?

(רבי בן ציון מוצפי שליט"א - דורש ציון)

ברכת המזון מתוך הפתב

ואכלת ושבעת וברכת (ח. י)

שמעתי על הרבנית מבעלזא ע"ה שכאשר ראתה פעם חסיד אחד נוטל פרוסת עגה ומברך עליה במהירות וללא כוונה, נגשה אליו ויסרתו בדברים. וכה אמרה לו: "הבה נעשה חשבון פשוט. העגה הזו נעשתה מחטים, וכשהיו החטים בשדה הן בקשו מהקב"ה שלא יקצרו אותן, כדי שיוכלו להמשיך ולצמח, והקב"ה אכן שלח מלאך שאמר לה, לחטה:

וזה דבר המעשה: לפני פטירתו פנס ר' משה את בני קהלתו בעירה בה התגורר, עורר אותם בענין ברפת המזון, ואמר להם: "מבטיחני לכם נאמנה – מי שיאמר ברפת המזון מתוך הכתב, לא תשלט בביתו שרפה".

וזאת למודעי, שבתקופה ההיא, כאשר מרבית בתי המגורים היו עשויים מעץ, הרי שכל שרפה היתה בבחינת סכנת נפשות ממש, ואכן, דועים בהיסטוריה מקרים רבים של שרפות שכלו ערים ועירות שלמות וגרמו נזקים אדירים בנפש וברכוש.

הבטחה שכזו, שיצאה מפיו של רבי משה אייזער, נקלטה, אפוא, יפה יפה בלכם של בני הקהלה, שקבלו על עצמם לברך את ברפת המזון מתוך הכתב. הפל קבלו זאת על עצמם, לבד מאדם אחד שלא שת לבו לדבר.

עברו שנים רבות מאז פטירתו של הצדיק, והנה פעם בשעת לילה מאחרת מאד, מתעוררת אשתו של האיש ההוא בבהלה בראותה את האש אוחות בכמה בתים בקצה הרחוב שבו התגוררו.

היא מעירה את בעלה, ושניהם יחד מביטים באש המתקדמת לעברם, ועיניהם פלזות. ידוע ידעו שהנה הגיעה העת להפריע מהם על שלא ציתו לבקשתו של רבי משה.

'גדלי'. ורצונה של החטה היה שכאשר יקצרו אותה תגיע לידיו של יהודי שיברה עליה, וכן שלא תפל ברוח עם יתר החטים הנופלות, וכאשר זרו וטחנו אותה היא המשיכה להתחנן לפני בוראה שלא תפל בפסלת, וכך התפללה והתפללה שתזכה להגיע לפיו של יהודי שיברה עליה ואז תזכה אף היא לגרם נחת רוח לאלקיה.

האם כל התפללות הללו של החטה שוות בעיניך כקלפת השום? האם תחנוניה אינם משכנעים אותה לא לחטף את הברכה? אמרה הרבנית.

*

בספר 'יסוד ושרש העבודה', שער הגדול, פרק ה', מזכיר המחבר את שמו של צדיק אחד בשם רבי משה אייזער, שנהג במנהגים מיוחדים לכבודו של השם יתברך, והוא מאריך שם לתאר את גדלותו של אותו צדיק.

הרה"ג רבי אהרן טויסיג, מנהל רוחני דיישיבת אלכסנדר, ספר שבמשה תקופה ארצה חפש מקורות שיצביעו על האיש הזה, שה'יסוד ושרש העבודה' כל כה מהלל אותו, ולא מצא שום אזכור באף מקום. עד שבסופו של דבר זמן הקב"ה לידיו ספור מרתק על רבי משה, שיצא מפי קדשו של בעל ה'בית אברהם' מסלונים זצ"ל.

לפתע, פורצת האשה בקריאת-זעקה, ופונה לבעלה: אולי כדאי שתרוץ ברגעים אלה לקברו של רבי משה, תבקש מחילה על הדרך שבה הלכת כל השנים, ותבטיח שמהיום והלאה תכרה גם אתה את ברכת המזון מתוך הכתב.

בראותו כי פלטה אליו הרעה, עשה הבעל כפי שבקשה אשתו, וכל עוד נפשו בו מהר לבית העלמין והבטיח על קברו של הצדיק לשפר את דרכיו ומעשיו, והעקר: להצטרף לבני הקהלה בחזיקים שקבלו עליהם בענין ברכת המזון.

הנס הגדול לא אחר לבוא. היהודי שב לביתו, ומגלה שמרבית הדירות שעמדו בבעלותם של גויים, כבר נשרפו. והנה, כך ספר ה'בית אברהם' זצ"ל, הבית הקרוב ביותר לדירתו עולה אף הוא באש, ובני הבית מתכוננים כבר להתפנות מדירתם, ואז ארע הנס.

בפתע פתאום שקעה האש.

גם אנחנו נאמץ את הצוואה של רבי משה אינוער, נקפיד לכרה מתוך ברכון, וננצל בס"ד מפל צרה ומצוקה.

(רבי יצחק זילברשטיין שליט"א- הגדת חשוקי חמד)

מעונינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

**רוצים את העלון אצלכם?
שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!**

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-ן: 339991 קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ד 95-659-804-5 התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמו"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נדרים כלוס" ברחבי הארץ